

Historien venter ikke på os!

Af Berit Guldmann Andersen, Anne Cathrine Lorentzen og Thomas Bloch Ravn

I hundredåret for åbningen af Den Gamle By lancerer museet nu et samtidsprojekt, der om nogle få år vil give de besøgende mulighed for at genopleve året 2014. Indsamlingen er generøst støttet af Bodil Christiane Kolding Sneums Fond. Artiklens forfattere er henholdsvis museumsinspektører og direktør i Den Gamle By.

En 7-Eleven i Den Gamle By. Kan man forestille sig det? Eller et pizzeria, der er proppet ind i et lille forretningslokale? Eller en filial af Danske Bank? Eller en lejlighed beboet af et homoseksuelt ægtepar med donorbørn? Og på gaden en Skoda Octavia, en Mazda 3 og en VW Up? Kan man virkelig det?

Ja, i Den Gamle By kan vi nemt forestille os sådan et snap-shot af det år, vi er i nu, 2014. Og skal det lykkes, skal vi i gang med det samme. For da vi for ti år siden begyndte at dokumentere det, der skulle blive til museets 1974-kvarter, var mange ting allerede svære at skaffe.

Derfor sætter vi nu gang i en indsamling af huse, butikker og indbo, stort og småt, så museets gæster om få år kan

Banksektoren er i disse år i stærk forandring med færre filialer i gadebilledet. En bank kombineret med ejendoms-handel kunne være aktuel til 2014-gaden. Foto fra Vestergade i Silkeborg.

I dagens Danmark er der aldrig langt til et pizzeria, hvor sultne sjæle kan købe et billigt og hurtigt måltid. Her et pizzeria fra landsbyen Rødding i Salling.

træde ind i et 2014-bymiljø, hvor man både kan se, røre og lugte. Akkurat som man gør det i Den Gamle Bys nye 1974-kvarter. Her ser vi gæsterne opdage noget, de måske havde glemt, vi ser de forundres, og at de har det morsomt, når de kigger ind hos kollektivet og kernefamilien, hører ABBA og Gasolin hos Pouls Radio, gyser ved synet af gynækologens redskaber, nyder “en med det hele” ved pølsevognen eller køber en pose friskmalet kaffe i minimarkedet.

Vi vil gerne have nogen til at sige, at vores liv også er vigtige

Vi har oplevet mange, der i begyndelsen syntes, at 1974 – ja, men, var det ikke i går? Men nu er det rent faktisk hele 40 år siden. Og regnet i museumstid, går der ikke længe, før 1974 ligger både 50, 60 eller 70 år tilbage i tiden og dermed er på vej til at forsvinde ud af de flestes erindringshorisont.

I morgen er i dag i går – “Morgen is heden verleden!” – sagde den nu afdøde hollandske museumsmand Frans van Puijenbroek og satte dermed for alvor samtidsdokumentation på museernes dagsorden. Han bakkes op af norske Olav Aaraas, som siger, “vi vil gerne have nogen til at sige, at vores liv også er vigtige, og lige så vigtige som stenalderens hulemænd, de mjøddrikkende vikinger og 1800-tallets bønder”.¹

Nøgleår og store historier

Hvad er det så, vi vil i Den Gamle By? Hvad kan vi? Og hvad skal vi samle ind? Mængden af informationer, ting og helheder er jo uendelig og nærmest uoverskuelig, så det er afgørende vigtigt at afklare, hvilke kriterier og retningslinjer, vi skal arbejde efter.

Først og fremmest skal vi holde fast i de mål, vi også satte for indsamlingen til 1974-delen. Nemlig at det valgte årstal bliver en slags nøgleår, hvorfra man kan se både frem og tilbage. Ideen kommer fra det nordengelske Beamish, som med afsæt i en række nøgleårstal både viser noget, der er nyt og noget, der er ved at forsvinde. Hos det unge par kan oldemors kommode således sagtens stå side om side med Ikeas Billy-reoler og en stak aviser fra 2014. Det giver dybde og dynamik, og det valgte fokusår lukker dermed op til en hel epoke.

For det andet skal vi identificere de store historier, de

Mange børn og unge multitasker på digitale medier. Fjernsyn, computerspil, facebook, instagram og telefonsamtaler – det hele på én gang.

stærke historier, som ikke nødvendigvis altid er repræsentative, men som en slags tidsmarkører fortæller noget vigtigt om perioden. I 1974-kvarteret viser vi naturligvis en typisk kernefamilies lejlighed – alt andet ville jo være forkert. Men vi fortæller også om kollektiverne og om kvindefrigørelse og billedpornoens frigivelse. Begivenheder, som har givet – og stadig giver – danskerne identitet og profil. Det er nu vores opgave at finde de tilsvarende store historier fra 2014. Et eksempel kunne være en lejlighed beboet af en singlemor med en teenage-søn. Her vil man kunne vise, hvordan unge i 2014 selv indretter et ungdomsværelse stort set uden legetøj, men med mængder af elektronik.

Det er også vigtigt at gå efter ting i fuld størrelse og stoflighed. I Sverige grundlagde man i 1970'erne netværket SamDok, der i godt tre årtier arbejdede målrettet med at dokumentere samtiden. Men i dag står det desværre klart, at meget lidt af det indsamlede kan anvendes til direkte glæde for publikum. En af initiativtagerne, Sten Rentzhog, konkluderede således i en artikel i Den Gamle Bys årbog i 2009, at "samlingerne mest rummer optegnelser, lydbånd og fotografier, hvoraf meget lidt egner sig til brug i formidlingen".²

Det, vi samler ind, skal naturligvis også kunne indpasses i Den Gamle Bys koncept, og vores ideer skal være realistiske. Vi kan ikke indsamle en boligblok fra Gellerupparken. Vi kan ikke flytte et helt villakvarter. Og vi kan heller ikke indsamle en Bilka eller et storcenter. Men vi kan samle elementer ind, som har dimensioner, der kan indpasses i en by-

Den Gamle By er meget mere end huse, butikker og møbler. Også ydmyge ting som klistermærker med politiske budskaber skal samles ind for at fuldende et 2014-gadebillede. Foto fra Grønnegade i Aarhus.

mæssig bebyggelse a la det brokvarter, som i dag huser Den Gamle Bys 1974-afsnit.

Man skal føle sig omsluttet af historien

2014-bydelen skal give gæsterne en følelse af at være helt omsluttet af historien. Vi stræber efter at lave et gadeforløb med et antal huse med butikker i stueetagen og boliger og erhverv på de øvre etager. Og så må vi naturligvis ikke glemme biler, vejskilte, klistermærker, gadelamper, plakater, reklamer, affaldsspande med indhold og udtrådt tyggegummi og slikpapir på fortovet.

Husene skal passe ind i den karré, som udgør grundplanen i museets moderne bykvarterer. Her vil både være et byhus i klassisk muremsterfunkis, et ældre byhus med antydningen af et tårn, en garage, der er ombygget til butik, og måske et såkaldt fill-in hus, som tegnes af en nutidig arkitekt og opføres på en tomt, hvor man skal forestille sig, at der tidligere har ligget en bygning, der nu er revet ned.

Solcenter, 7-Eleven, bank, modetøj og pizzeria

Af butikker kunne der måske være et solcenter, som er en butikstype, der havde sin storhedstid i 1980'erne og 1990'erne. På det tidspunkt var det et stort hit at være så mørk i huden som muligt. I disse år diskuteres det ligefrem, om brugen af solarier skal forbydes for unge, på linje med forbuddet mod køb af cigaretter.

Vi kunne også lave en 7-Eleven – den ultimative døgnki-

7-Eleven blev grundlagt i USA i 1927 og kom til Danmark i 1993. I dag er der knap 200 butikker landet over, og måske etableres der en i Den Gamle Bys kommende 2014-kvarter. Foto fra Banegårdspladsen i Aarhus.

osk, som rummer historier om take-away, tidens slik, trykte massemedier, og som i øvrigt er typisk fremadbrusende franchise fra årene omkring 2014.

Mens der bliver stadig flere 7-Eleven, bliver der færre og færre af de bankfilialer, der i 1980'erne og 1990'erne næsten lå på hvert gadehjørne. Så skal vi have en bank i Den Gamle By, er det på høje tid i 2014-afsnittet. En sådan bank kan i tidens ånd evt kombineres med udstilling fra bankens egen ejendomsmæglerkæde, sådan at museets gæster her kan studere udbud og priser på alt fra andelsboliger og ejerlejligheder til villaer og nedlagte landbrug, og dermed fortælle en af de historier, der ellers ikke kan vises i Den Gamle Byss rammer.

Vi skal naturligvis også have den nok mest almindelige danske butikstype, et pizzeria, og gerne i den ydmyge udgave, som i dag findes i selv de mindste bysamfund.

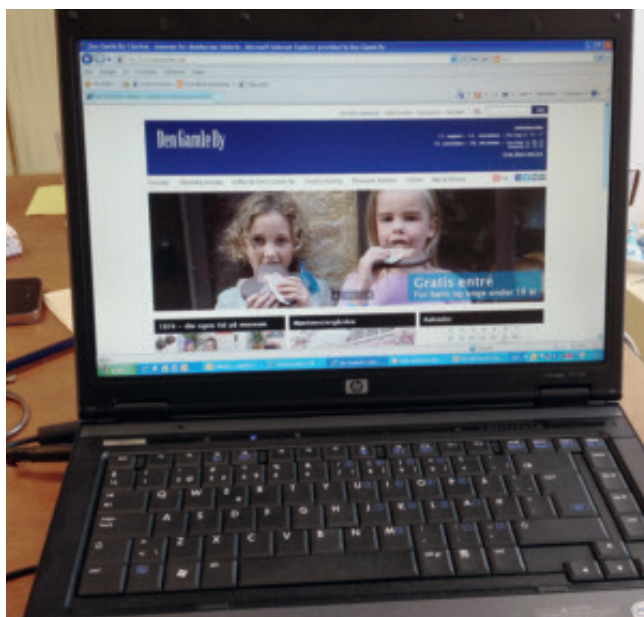
Oplagt er også en trendy modetøjsforretning, eller en brilleforretning, så museets gæster om bare fem-seks år kan more sig over, hvor rystende hurtigt, ting og tøj fra vor nærmeste fortid kommer til at virke uendeligt gammeldags og grinagtigt.

Sam-shopping

Boligerne skal illustrere danskernes måder at bo på i året 2014. Danskere skal forstås bredt som de mennesker, der bor i Danmark. Vi vil her lade os inspirere af den norske model for sam-shopping, hvor man finder frem til nogle mennesker, hvis bolig og historie, man ønsker at kopiere, og så går på indkøb sammen med dem, så man skaber hjem, der kommer så tæt som muligt på de hjem, der kopieres – med både arvestykker, antikviteter og nyindkøb. Det kan både være boliger, der er grundlagt i 1980'erne og 1990'erne, og det kan være boliger, der tilhører helt unge mennesker, der netop har stiftet eget hjem.

Derved vil både boliger og butikker, huse og gademiljø føje sig ind i museets store fortælling om den jævne danskers historie. En fortælling, der i Den Gamle By tager sin begyndelse i renæssancen omkring 1600, fortsætter op gennem 17-1800-tallet og via museets andet nøgleår 1927 nu når helt op til 1974 – og om få år forhåbentlig også til 2014.

En PC fra 2014 vil utvivlsomt se uendelig gammeldags ud, når 2014-kvarteret om nogle år forhåbentlig er etableret. Det gælder ikke mindre for de hjemmesider, som vil kunne ses på PC'en.

Samtidsprojekter

Da vi for godt 10 år siden lancerede tankerne om en bydel fra 1974, var det så radikalt, at den daværende Kulturarvsstyrelse gik voldsomt imod og direkte anbefalede Den Gamle By at droppe projektet. Det gjorde vi dog ikke, for vi var overbeviste om, at projektet var både rigtigt og vigtigt – og 100 pct i overensstemmelse med museets grundlæggende idé og bankende hjerte. Så vi fortsatte arbejdet, og det har efterfølgende været en god oplevelse at have en begejstret Kulturstyrelse på besøg i de dele af 1974-kvarteret, der nu er færdige og åbne for publikum.

Når vi dengang turde gå imod den statslige styrelse på området, skyldes det ikke mindst det rygstød, det gav os, at flere af Den Gamle Bys søstermuseer rundt omkring i Europa med succes havde gennemført samtidsprojekter, der virkede som en stærk inspiration for os.

På det waliske frilandsmuseum St. Fagans i Cardiff åbnede man således i 1987 en hel række med seks minearbejderboliger, der viser udviklingen i bygningskultur og boligformer fra 1805 og helt op til den seneste bolig fra 1985. Rækken af minearbejderhuse gav hurtigt St. Fagans et helt nyt publikum i form af minearbejdere og deres familier.

Dernæst kunne museet konstatere, at der kom mange nye besøgende, der ellers aldrig gik på museum. Baggrunden var, at de nu kunne genkende sig selv og deres egen tid i de to-tre seneste huses indretning.³

Et par årtier senere satte museets direktør John Williams-Davies projektet i sammenhæng med den ideologi, der prægede frilandsmuseernes tidlige historie i årtierne omkring 1900. Det skete i en artikel i tidsskriftet *Folk Life* fra 2009, hvor han pointerede, at museer af den type var både radikale og relevante institutioner. De var radikale, fordi de fokuserede på almindelige menneskers daglige liv, hvilket ikke var set før. Og de var relevante, fordi de målrettede deres historiefortælling mod almindelige mennesker, mens museer indtil da især havde interesseret sig for de højere samfundslag.⁴

På samme tid havde nordmanden Olav Aaraas lige så originale tanker. Olav Aaraas er i det hele taget det museumsmand, der mest markant har sat den nyeste tid og samtidshistorien på museum. Først på vestnorske Sogn Folkemuseum, hvor han i 1986 åbnede et parcelhus fra samme år, altså 1986. Dernæst da han som direktør for Maihaugen i Lillehammer i 1990'erne satte sig i spidsen for at lave et villakvarter, så publikum kunne se, hvordan almindelige norske familier har levet i alle årtier i 1900-tallet, helt frem til 1995, hvorfra det seneste hus stammer. Og senest da han var blevet direktør for Norsk Folkemuseum i Oslo, som i 2002 åbnede et pakistansk hjem i Norge.⁵

På en international konference i Den Gamle By i 2009 talte han om, hvordan frilandsmuseerne fastholder – eller genvinder – deres samfundsmæssige relevans og pointerede her betydningen af samtidsdokumentation. Han roste Den Gamle Bys satsning på 1974. Men han løftede også pegefingeren: “Don’t stop in the 70s, Thomas! History won’t wait for you”.⁶

Noter

1. Olav Aaraas: Let our visitors be important historical persons, i Thomas Bloch Ravn og Elsebeth Aasted Schanz (red): *Authenticity and Relevance*, Den Gamle By 2011 side 144.
2. Sten Rentzhog: Det unikke ved Den Gamle By, Den Gamle Bys årbog 2009 side 20.

I en 2014-lejlighed skal man naturligvis også kunne se 2014-fjernsyn med udsendelser fra 2014.

3. Se Thomas Bloch Ravns blogindlæg “Museum i Wales opfandt koncept for at vise forandringer i bygnings- og boligkulturen” på <http://blog.dengamleby.dk/museumsdirektoren/2013/05/22/museum-i-wales-opfandt-koncept-for-at-vise-forandringer-i-bygnings-og-boligkulturen/>
4. John Williams-Davies: “Now Our Story is Your Story”:- The Challenge of Relevance in Open-Air Museums, *Folk Life. Journal of Ethnological Studies*, vol 47, 2009 siderne 115-123.
5. Se Thomas Bloch Ravns blogindlæg: “Museumsfolk protesterede, da norske open-air museer satte samtiden på museum”, på <http://blog.dengamleby.dk/museumsdirektoren/2013/05/15/museumsfolk-protesterede-da-norske-open-air-museer-satte-samtiden-pa-museum/>
6. Aaraas side 144.

History won't wait for you

“Don't stop in the 70s, Thomas! History won't wait for you”, said Olav Aaraas at a conference at Den Gamle By in 2009. We have now followed his call, and on the occasion of Den Gamle By's 100 years centenary, we have initiated a collection of totalities and details from this very year, 2014.

Until now Den Gamle By's most recent focus year has been 1974 – and now this is already 40 years ago. So in order to be able to keep the museum's relevance and a direct connection to present people's memory we think it is important to go up in time. At the moment we are therefore collecting and documenting shops, living rooms, TV, papers, magazines, advertisements, radio, websites etc in order to be able to build a trustworthy totality that will give the museum's visitors the feeling of being in the year 2014.